

СТЕНОГРАМА

виїзного засідання Комітету Верховної Ради України
з питань гуманітарної та інформаційної політики

30 жовтня 2025 року

ПОТУРАЄВ М.Р. Добрий день, колеги, хто в Zoom! Ми дякуємо вам, по-перше, за те, що ви почекали нас, трошки ми затримались. Дуже раді всіх бачити.

Отже, ми давно пропонували наше виїзне засідання у Львові, планували його ще до, по суті, повномасштабного вторгнення. Декілька раз переносили з об'єктивних причин. І дуже раді, що нарешті ми змогли тут зібратися саме в такому складі, тому що Львів не лише демонструє дуже позитивні приклади організації життя тилової, так би мовити, України, да, допомоги тим, хто на фронті, допомоги тим, хто повертається з фронту, на жаль, з важкими пораненнями, допомоги родинам наших Захисників і Захисниць.

Але також у Львові є проблеми, проблеми об'єктивні і проблеми суб'єктивні. Тобто проблеми, які роками накопичувались, насправді і точно потребували участі на державному рівні. Тому що навіть з урахуванням реформи місцевого самоврядування такі міста, з такою концентрацією історичних пам'яток, не завжди можуть ці питання вирішувати самотужки. Є проблеми, які, на жаль, виникли під час повномасштабного вторгнення. Це і велика кількість ВПО, це і постійні російські атаки, які завдають великої шкоди нашій історичній спадщині. Тому Львів, насправді, як дзеркало відображає проблеми і виклики, які стоять і перед країною в цілому і перед багатьма містами нашої країни. Тому, власне, це хороше місто, щоби про це поговорити.

Власне на цьому я хотів би передати слово своєму колезі, з яким я мав честь вже перетинатися не один раз і маємо прекрасні стосунки. Віце-президенту Європейського парламенту, члену Комітет з питань культури та освіти пану Естебану Гонсалесу Понсу.

(Виступ англійською)

Естебан Гонсалес ПОНС. Дякую вам всім і дякую за представлення, пане Голово.

Насамперед, що би я хотів сказати, це те, що наш Комітет з питань культури та освіти Європейського парламенту дуже хотів потрапити до вас, але, на жаль, через певні адміністративні причини це не було реалізовано і сьогодні приїхав я та мої двоє колег. Я як віце-президент вважаю, що це теж дуже важливо для вас розуміти, що ми вас підтримуємо, і я зробив все можливе, щоб бути присутнім на цій зустрічі і щоб вона відбулася.

Мої двоє колег з вами також є по Zoom. І, незважаючи на всі ці труднощі, з якими стикається ваша країна, ми тут і ми з вами.

Отже, мої двоє колег, які є сьогодні. Одна із них – це Главак і вона хотіла до вас приїхати, і все було готово, все було приготовлено для цього, але в останній момент відбулась така ситуація, що, на жаль, їй не вдалося потрапити і приїхати до нас. Тож вона буде через Zoom, але вона теж є.

І, оскільки я є представником цього комітету, я хочу проголосити основні слова голови комітету, які я б хотів, щоб ви почули зараз. Отже, слова від голови комітету:

"Це є честь зустріти вас сьогодні, особливо зі сторони Комітету Верховної Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики, а також колег з Європейського парламенту та Комітету культури. Мені дуже прикро, що мене тут, на жаль, немає, але я вдячна, що можу мати можливість до вас звернутися таким чином.

Коли я відвідала Львів цього року від імені Президентки Мецола на відкритті Львова як молодіжної столиці, то я побачила вражаючу силу та стійкість українського народу. І також я відчула певний привілей, щоб зустрітися з членами та представниками міста, які на мене справили неймовірне враження.

Я дуже рада, що сьогодні ви будете обговорювати такі важливі теми, які стосуються культурної спадщини. І я також, це було основне для кооперації CULT та України. І це також постійно відбувалося на наших дискусіях з міністеркою культури пані Бережної, а також попереднім паном Точицьким.

І я хотіла наголосити основні зусилля, над якими ми працювали останнім часом.

У 2022 році ми вже також провели обмін, який називався "Культура в часи кризи", де ми вивчали, як держава та як філантропічна допомога може допомогти Україні захистити її культурну спадщину, яка була зруйнована війною. І це стало основним каменем для того, щоб працювати над розробленням нових механізмів для відновлення культурної спадщини України.

Вже в жовтні 2022 року CULT прийняв резолюцію, яка називалася... Тобто це є механізм відповідь Європейського Союзу для того, щоб зберегти культурний та творчий сектор. І основна мета його була створити тривалу підтримку в цій структурі та допомоги цим секторам розвиватися, а також відновитися.

В червні 2023 року CULT разом з депутатами українського парламенту обговорили довготривалу кооперацію та вступ України в Європейський Союз, тобто шлях України до вступу в ЄС, а також вони сконцентрувалися на відбудові культурного медіа та сектору "Освіта".

І сьогодні ви також будете обговорювати вплив соцмереж на молодь. Я пам'ятаю, що на одній з перших зустрічей CULT після вторгнення Російської Федерації 15 березня 2022 року ми концентрувалися на тому, як молоді українці втікали від війни. І ми наголосили на правах людини, на рівному ставленні до людей, а також на потребі, щоб могли протистояти російській дезінформації та історичному визнанню.

І врешті-решт ми дуже вдячні, що у нас вже була спільна зустріч з Комітетом з питань освіти, науки та інновацій. І ми хочемо посилити нашу кооперацію з вашим комітетом зокрема, і ми також будемо продовжувати

будувати такі містки між Україною та нами, щоб зблизити Україну та Європейський Союз.

Дуже вам дякую".

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Пане Іване, слово ваше.

ВЕРБИЦЬКИЙ І.І. Дякую.

Шановні народні депутати, віце-президенте, шановні депутати Європейського парламенту, друзі, так, з початку війни 1599 об'єктів культурної спадщини постраждали від російської агресії. Ми маємо багато музеїв, їх потреби, евакуювати їхні колекції. Водночас не зовсім достатньо місць для зберігання цих евакуйованих колекцій.

Ми розуміємо, що нам треба мати кращий і прозоріший, і гнучкий механізм залучення співфінансування при збереженні і відновленні української культурної спадщини. І також нам треба мати більше якби, крім того, кадрів і знань, і компетенцій у сфері збереження і відновлення культурної спадщини. Тут йдеться про реставраторів, архітекторів, про фахівців із залучення грантових коштів і менеджменту цих проєктів.

Відповідно ми створюємо Український фонд культурної спадщини як... платформу, яка би допомагала власне зберігати і відновлювати, і популяризувати українську культурну спадщину.

ПОТУРАЄВ М.Р. Не забувайте давати можливість для перекладу.

_____. Я перепрошую. Хочу наголосити для всіх, у нас послідовний переклад. Відповідно у нас є слухачі, які не розуміють української мови. Тому, будь ласка, також робіть паузи. Тобто сказали одну думку – це орієнтовно три речення і зупиніться. Я перепрошую...

Дуже дякую.

ВЕРБИЦЬКИЙ І.І. Все окей.

(Загальна дискусія)

ВЕРБИЦЬКИЙ І.І. Власне Український фонд культурної спадщини ми бачимо як мульти... платформу, яка може, власне, залучати кошти для захисту і відновлення української культурної спадщини. Бо ми розуміємо, що це спосіб зберегти українську ідентичність, стійкість і демократичні цінності України.

Власне прозорі, інклюзивні і сталі принципи роботи – це те, що допоможе нам залучити кошти і власне пересвідчитися, що вони будуть ефективно використані для відновлення і збереження спадщини.

Ідея створення фонду, ініціатива була затверджена у Декларації щодо зміцнення стійкості культурного сектору в Україні 1 лютого на конференції в Ужгороді. Вже у березні Кабінет Міністрів підтримав цю ініціативу і включив створення Українського фонду культурної спадщини в Стратегію розвитку української культури. Після цього Європейська комісія допомогла нам з дослідженнями практик функціонування фондів у сфері культурної спадщини в різних країнах.

У червні у Флоренції відбувся експертний семінар за участі фахівців з 15 країн Європи і світу, де власне напрацьовувалася концепція і кроки, які потрібні для запуску. У липні фонд було презентовано на Конференції з відновлення України в Римі, і у вересні Міністерство культури підписало меморандум про створення цього фонду з Міжнародним альянсом культурної спадщини (ALIPH), який почав власне роботу над його створенням.

Основні напрями роботи фонду – це з одного боку культурна спадщина, тобто це фінансування збереження, реставрації, сталого використання спадщини. Він також буде працювати над цифровою трансформацією в процесі

запуску спадщини із залученням міжнародної експертизи, над підготовкою професіоналів, зокрема реставраторів і над сприянням обміну досвідом між українськими та міжнародними фахівцями.

Окрім цього, ми сподіваємося, що фонд також зможе залучати гроші на культурні та креативні індустрії в ширшому контексті, будучи прозорим і зрозумілим для донорів інструментом для підтримки українського спектру культури.

Фонд існує як спільна ініціатива Міністерства культури України, а також ALIPH Foundation, які є співзасновниками цього фонду. Відповідно фонд буде діяти за бельгійським законодавством як неприбуткова організація з міжнародним статусом. Фонд буде мати раду, яка буде здійснювати нагляд за операційною діяльністю, і до неї будуть входити як представники України, так і представники ALIPH Foundation, так і представники експертного середовища і громадянського суспільства.

В фонді буде науковий комітет, який буде надавати рекомендації з відбору й оцінки проєктів, контекст етики, який буде наглядати за дотриманням етичних норм. А також аудиторський комітет, який власне буде здійснювати аудит діяльність фонду.

Фонд буде очолюватися виконавчим директором, обраним за результатами відкритого міжнародного конкурсу, і буде мати секретаріат, і власне буде впроваджувати діяльність фонду.

Наразі ми на етапі реєстрації і додаткової організації в Брюсселі. Після цього буде призначений тимчасовий виконувач обов'язків керівника фонду і він, власне, зможе розпочати його роботу. Цього року ми відкриємо банківський рахунок і затвердимо статутні документи, щоб фонд, власне, міг почати свою роботу, призначимо раду директорів. Вже наступного року відбудеться конкурс на посаду директора, і ми сподіваємося, що фонд остаточно почне працювати як міжнародна організація, і ми перейдемо до підтвердження складу експертних рад, затвердження методології оцінювання

проектів і безпосередньо подання заявок і виділення коштів на перший портфель проектів.

Поки фонд зараз у стані запуску, ми знаємо, що вже є країни у міжнародній організації, які готові зробити перші внески на діяльність цього фонду, і ми закликаємо всіх людей доброї волі долучитися до цієї справи – відновлення української культурної спадщини, яка була пошкоджена, зруйнована внаслідок російської агресії.

Отже, сподіваємося, що ця прозора міжнародна структура, яку ми створюємо за європейським законодавством, допоможе гнучко, прозоро і незалежно здійснювати цей збір і розподіл коштів, і допоможе власне пересвідчитися, що належним чином вони будуть зібрані, розподілені, витрачені на відновлення української культурної спадщини.

Дякую за ваш час. Дякую за вашу увагу.

Сподіваємося на співпрацю навколо створення і діяльності Українського фонду культурної спадщини.

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Сунчана ГЛАВАК. *(Виступ англійською)*

(Загальна дискусія)

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

ГЛАВАК Сунчана. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

ГЛАВАК Сунчана. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

ПАПАНДРЕУ Нікос. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

БАРДЕСКИ К'яра Децці. Дякую.

(Виступ англійською)

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Зараз треба переходити до українських учасників. Отже зараз слово має перший заступник голови нашого комітету, голова підкомітету з питань національної та культурної пам'яті пані Ірина Констанкевич. Ірино Мирославівно, будь ласка.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Шановний пане голову, шановний містер Понс, шановна пані К'яра, шановні наші колеги, які в онлайн, пане голову, дорогі колеги, усіх вас вітаю! І дякую за те, що це обговорення сьогодні відбувається саме у Львові, в місті, яке демонструє якраз європейську модель і європейські моделі збереження культурної спадщини не лише в умовах великої війни, а впродовж тривалого історичного часу.

Культурна спадщина – це не лише музеї, бібліотеки, пам'ятки, церкви, а це, як правильно прозвучало, це також і люди. І в час війни вони поруч із отими двома тисячами об'єктів, які були зруйнованими, так само страждають українські люди як носії української ідентичності і як носії української духовної спадщини.

Тому заснування такого фонду для України є дуже важливим, тому що це інвестиція не лише в культурну спадщину минулого, це інвестиція в спадщину

майбутнього і не лише України, а усієї Європи і світу, і тих цінностей, які сповідує Україна і демократичний світ. І тому я мрію про той найближчий час, що в Україні, так само як і в наших сусідах: в Польщі, в Хорватії, в Чехії, в інших країнах, коли ми будемо заходити в музей чи в якусь бібліотеку, чи ще якусь історичну пам'ятку, поруч із вказівником буде ще й вказівник, що тут була відбудова завдяки коштам Європейського Союзу, ЮНЕСКО. І це будуть як символи, ознака того, що Європа ось тут так само продемонструвала свою підтримку України в час великої війни і це буде так само вклад європейських наших партнерів у нашу перемогу.

Тому дякую за створення цього фонду. Сподіваємося, що його підтримка буде максимально великою. І не лише в об'єкти культурної спадщини, а і в людей, українців, які виборюють свою незалежність.

Дякую вам.

ПОТУРАЄВ М.Р. Зараз хотів би передати слово ще одній своїй колезі, моїй теж заступниці і голові підкомітету з питань інформаційної політики та європейської інтеграції Євгенії Михайлівні Кравчук.

КРАВЧУК Є.М. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. Я хотів би попросити, я не знаю, чи погодиться мій колега і давній мій друг Микола Леонідович Княжицький – голова підкомітету з питань культурної політики. Завдяки Миколі Леонідовичу ми маємо тут дві третини всієї нашої насиченої програми. І взагалі у нас потужне львівське представництво в комітеті. Тому я від нас всіх всім львів'янам дякую, і вам, Софіє Романівно, і Володимирі Михайловичу звичайно.

(Загальна дискусія) (Сміх)

ПОТУРАЄВ М.Р. Він у нас лобіст Львова в міністерстві. В комітеті у нас достатньо львів'ян. Тому ще раз усім подякую.

І, Миколо Леонідовичу, будь ласка, вам слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. *(Виступ англійською)*

Далі я продовжу українською. Я хотів звернутися до пана Івана. Дуже добре і прекрасно, що ми створюємо фонд. Але що саме фонд має захищати, маєте визначити ви і ми.

Це стара карта культурних цінностей і музейної справи в Україні станом ще на 2016 рік. Ви бачите, що в сфері управління Міністерства культури було лише 15 музеїв і 24 заповідники, а загалом по Україні їх було 2563. Бачите, з одного боку написано – 15, 24, з другого – 2563. Це системи Міністерства культури.

Шановні колеги, ми маємо музеї, якими управляє Міністерство культури, а також органи місцевого самоврядування, інші міністерства й інші відомства. Й інші міністерства. Там вони написані, бачите, і Міністерство освіти, і Міністерство економічного розвитку, їх є багато.

Сьогодні ми були, наприклад, в одній з найбільших бібліотек України, яка є більша за Національну бібліотеку Польщі, але вона не підпорядковується Міністерству культури, а Академії наук і Міністерству освіти. Там, наприклад, найбільша колекція карт від XIV століття в Східній Європі. Завтра ми будемо в архіві, який підпорядковується Міністерству юстиції, де зберігаються унікальні матеріали від XVI століття, яких не збереглося ніде в Європі. І туди теж може прилетіти ракета.

Чи знаємо ми, що стало з тими 80-ма музеями, які були в Луганській області? Бо тоді окупованою була лише її частина, яку ви бачите. Або з тими 93-ма музеями в Донецькій області? Чи знає про це Міністерство культури? Я не переконаний в цьому.

Чи знає Міністерство культури, як ведеться оцифрування в найбільшій українській бібліотеці? Сьогодні пан заступник побачив, він тільки почав працювати. Але раніше нікого з Міністерства культури там не було.

Тому головне завдання для міністерства – це розробити політику збереження культурних цінностей по всій Україні, які належать не тільки їм, а загалом знаходяться в країні. А це і збереження, і пошук украденого, відродження зруйнованого, відбудова, показ наших виставок і культурних цінностей в Європі, для того щоб світ знав, що таке Україна.

Але і робота з нашими дітьми і з нашою молоддю, які повинні відвідувати ці музеї. Хто знає, де ховають експонати найбільшого музею медицини, який належить Міністерству охорони здоров'я, а не Міністерству культури? Я думаю, ніхто.

Тому я думаю, що дуже правильно було би, щоб Міністерство культури почало цю роботу над формуванням єдиного переліку культурних цінностей, культурних закладів, з моніторингом того, що там відбувається, організацією і збереження і відцифрування всього, що знаходиться в цих закладах. І це може бути частиною завдання цього фонду.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Миколо Леонідовичу.

Колеги, рухаємось далі.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Микито Руслановичу, а депутатам іншим можна?

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, Юрію Олексійовичу. Якщо є бажання, звичайно.

Юрій Олексійович Павленко, член нашого комітету.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Юрій Павленко, простий народний депутат.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тобто не... *(нерозбірливо)*

(Загальна дискусія) (Сміх)

ПАВЛЕНКО Ю.О. Шановні гості, радий вас вітати. Пане Віце-президенте, пані Голово Представництва ЮНЕСКО, колеги! Насамперед від себе особисто хочу подякувати європейським організаціям за сьогоднішню підтримку України. І ваш візит цьому є свідченням.

Декілька думок до даної дискусії. На жаль, я ці три з половиною роки був причетний до тих наказів і дій, в результаті яких руйнувалась культурна спадщина України, школи, церкви і культурна спадщина. Тому хочу в першу чергу колег європейських звернути увагу, що інтенсивність бойових дій є настільки високою, що не залишається каменя на камені від населених пунктів, які знаходяться на лінії бойових зіткнень. І руйнівні засоби, вони щодня удосконалюються і їх кількість збільшується.

Тому перша моя позиція – не треба чекати 26-го року чи 27-го, бо його для багатьох населених пунктів може не настати. Все, що може сьогодні європейське співтовариство зробити і допомогти сьогодні, це треба робити сьогодні. Сьогодні Херсон, Запоріжжя, Дніпропетровськ, Харків, Суми і Чернігів знаходяться в зоні можливого повного знищення. Там знаходяться величезні багатства не тільки України, а й світу. Тому діяти треба вже сьогодні.

_____. Які окупували вже?

ПАВЛЕНКО Ю.О. Окуповано десь... *(нерозбірливо)*

(Загальна дискусія)

ПАВЛЕНКО Ю.О. Тут окупація, отут частково, ну і тут дуже близько.

Тобто сьогодні вже не просто "шахед", не лише "шахед" і ракета є загрозою, сьогодні КАБи, КАБ – бомба 250, 500, 1000 кілограм, летить на 170 кілометрів.

_____ . Вже на Одещину прилітала.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Ну КАБ. КАБ, який неможливо збити. Просто авіаційна бомба залітає на 170 кілометрів. Ну, у нас залітають скрізь, вони скрізь в усіх цих містах.

_____ . Вони руйнують все, що вони знаходять? Чи що відбувається з тими предметами, суб'єктами?

ПАВЛЕНКО Ю.О. На лінії розмежування?

ПОТУРАЄВ М.Р. Ні. *(Шум у залі)*

Часового Яру вже немає... Нічого немає.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Там, де зараз бойові дії, там не залишається нічого.

Тому це така перша важлива позиція, тут не можна тягнути...

ПОТУРАЄВ М.Р. Юрій Олексійович, регламент.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Добре. Закінчую.

І друга позиція: те, що на окупованих територіях, так, воно руйнується, воно грабується, воно вивозиться...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. В Росію.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Грабується різними способами.

Ну і третє. Ми сьогодні формуємо, тут, в Україні, формується нова європейська світова спадщина, яку будуть вивчати через 400 років наші нащадки і нею пишатися. Але тут теж залежить від того, яким чином ми сьогодні підтримаємо всі емоції, культурні емоції горя, щастя, величезного горя і величезного щастя, які є в українця.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Юрій Олексійович.

Колеги, будемо переходити до другого розділу. На жаль, ми вже майже вибилися з графіку.

(Виступ англійською)

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Сандро РУОТОЛО. *(Виступ іноземною мовою)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Сунчана ГЛАВАК. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. Thank you, Suncana.

Mr Papandreou. *(Виступ англійською)*

Нікос ПАΠΑНДРЕУ. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. Thank you... *(Виступ англійською)*

КРАВЧУК Є.М. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Софіє Романівно, будь ласка.

ФЕДИНА С.Р. Дякую, пане Микито. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)* ...Володимир В'ятрович.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Я не буду говорити про дуже широке використання шкідливих... соціальних мереж Росією, зосереджусь тільки на одному аспекті використання Росією соціальних мереж для впливу на виборах в тих чи інших країнах. Ми вже близько 10 років говоримо про те, що Росія використовує соціальні медіа, соціальні платформи для впливу на виборчі процеси в Сполучених Штатах Америки, в Європі, в Румунії, в Молдові, в Грузії, в Чехії, в Словаччині, в Угорщині і, на жаль, досі це просто розмови про окремі кейси. Тобто досі за цих 10 років не було жодної спроби узагальненого досвіду, як власне Росія використовує соціальні медіа для впливу на виборчі процеси в демократичних країнах.

Я впевнений, що вже настала пора якось узагальнювати цей досвід і на підставі цього узагальнення вибудовувати якісь спільні інструменти протидії. Я не знаю, коли будуть вибори в Україні, тому що не знаю, коли закінчиться війна в Україні. Але я не маю сумніву, що коли би ці вибори не були, буде величезне бажання і величезний ресурс Росії кинуто на те, щоб вплинути на результати виборчого процесу в Україні, і в тому числі через соціальні медіа. Тому Україна є однією з найбільш зацікавлених країн, щоб ми на той момент якомога ближче підійшли до вибудовування якихось інструментів протидії цьому деструктивному впливу на виборчі процеси в Україні.

Пропозиція і прохання до наших європейських колег виступити ініціаторами, майданчиком для обговорення саме такого, можливо, дуже сфокусованого конкретного аспекту використання соціальних мереж, деструктивного процесу використання соціальних мереж у виборчому процесі. Я думаю, що це інтерес Європи, інтерес України спільний.

Дякую.

ФЕДИНА С.Р. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

(Сміх) (Оплески)

Естебан Гонсалес ПОНС. *(Виступ англійською)*

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Виступ англійською)*

Дорогі друзі, я дуже всім дякую за участь. На цьому наша робота сьогодні, офіційна частина закінчується. Дякую ще раз. Ми продовжуємо ще роботу вже в залі, ще у нас декілька подій.

Так, я знаю, що ми маємо зараз приділити увагу нашим медіа.